

BKBAC3900

7012

03.05.2018

Musikk og småbarns språkutvikling

”Hvordan kan barnehagelærere bruke musikk for å fremme småbarns språkutvikling?”

Bacheloroppgave

BKBAC3900

Maria Chanett Berge

Kandidatnummer: 7012

Trondheim, Mai, 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

FORORD

Jeg ønsker å takke alle de personene som har vært til stor hjelp for meg under arbeidet av denne bacheloroppgaven.

Jeg vil først takke informantene mine som har gitt meg tillatelse til å foreta min undersøkelse ut i fra deres erfaringer. Jeg setter stor pris på at jeg har fått bruke av deres tid i en hektisk hverdag.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke mine to veiledere Åse Kristin Hungnes og Anita Synnøve Hammer for deres støtte. Hvor jeg har fått konstruktive og detaljerte tilbakemeldinger gjennom hele perioden. Deres råd har vært til stor hjelp for meg under skrivingen av denne bacheloroppgaven.

Tusen takk

1. Innholdsfortegnelse

FORORD	2
1. INNLEDNING	4
1.1. AVGRENSNING	4
1.2. STRUKTUR	5
2. TEORI	6
2.1. RAMMEPLANEN	6
2.2. SMÅBARN	7
2.3. SPRÅKUTVIKLING	8
2.4. KROPPSLEK	10
2.5. MUSIKK OG SANG	11
2.5.1. MUSIKALSKE GRUNNELEMENTER	12
2.6. BARNEHAGELÆREREN	13
3. METODE	15
3.1. VALG AV METODE	15
3.2. INTERVJU	16
3.3. INFORMANTER	17
3.4. ETISKE RETNINGSLINJER	17
3.5. KILDEKRITIKK	18
4. PRESENTASJON AV FUNN	19
4.1. SPRÅKUTVIKLING	19
4.2. KROPPSLEK	20
4.3. MUSIKK OG SANG	20
4.4. BARNEHAGELÆREREN	22
5. DRØFTING	24
5.1. SPRÅKUTVIKLING	24
5.2. KROPPSLEK	25
5.3. MUSIKK OG SANG	26
5.4. BARNEHAGELÆREREN	27
6. KONKLUSJON	30
7. AVSLUTNING	31
8. LITTERATURLISTE	32
9. VEDLEGG	34
9.1. VEDLEGG 1	34
9.2. VEDLEGG 2	36

1. INNLEDNING

I denne bacheloroppgaven undersøker jeg hvordan barnehagelærere kan bruke musikk for å fremme småbarns språkutvikling. For å sikre det faglige aspektet i min problemstilling har jeg spurt to fagutdannede pedagogiske ledere i barnehager om å være mine informanter. Hvor jeg har brukt intervju som innsamlingsmetode for å få deres erfaringer fra praksis.

Siden jeg var liten har musikk, sang og dans vært en stor del av mitt liv. Hvor spesielt musikk og dans har hjulpet meg å mestre ulike situasjoner. Jeg har brukt dette som uttrykksformer for å komme meg gjennom vanskelige tider og hvor dette har fått en stor plass i min hverdag. Jeg valgte kunstfaglig linje under min utdanning, noe jeg ikke angrer på den dag i dag. Jeg føler at kunstfagene har utviklet meg som person og samtidig mitt syn på barns læring og utvikling. Dette gjennom å forstå at jeg ønsker å jobbe for barnets beste. I rammeplanen står det at barn skal få estetiske erfaringer og opplevelser gjennom alt fra, sang, dans, musikk og kunst, til film og litteratur (KD, 2017, s. 19).

I en av mine praksiser satt både ansatte og barn rundt matbordet og sang. Der observerte jeg at et av de minste barna som enda ikke var så sterk språklig sang teksten ordrett sammen med oss. Dette fascinerte meg og fikk meg til å tenke på hvorfor vi egentlig bruker så mye sang og musikk i barnehagen, og hvordan dette hjelper eller påvirker utviklingen til barn.

Basert på denne opplevelsen ble problemstillingen valgt:

”Hvordan kan barnehagelærere bruke musikk for å fremme småbarns språkutvikling?”

1.1. AVGRENSNING

I praksisperiodene var jeg i all hovedsak utplassert på småbarnsavdelinger. Jeg har dermed mest erfaring derfra og har av den grunn valgt å avgrense problemstillingen min til å omhandle småbarn hvor bruken og nytten av sang og musikk er hovedfokus.

1.2. STRUKTUR

Denne oppgaven er bygd opp på følgende måte:

Kapittel 2 omhandler teori, og er delt opp i fem hoveddeler; rammeplanen, småbarn, språkutvikling, musikk og sang og barnehagelæreren. Her har jeg samlet relevant teori fra professorer, spesialpedagoger, faglitterære forfattere, doktorgrads- og mastergrads pedagoger og styringsdokumentet ”Rammeplanen for barnehagen”. I kapittel 3 tar jeg for meg metode. Jeg har her valgt kvalitativ metode i form av intervju for å kunne gå i dybden av mitt tema. Deretter kommer kapittel 4 hvor jeg presenterer funnene fra intervjuene jeg har gjennomført. Til slutt kommer drøftingsdelen hvor jeg drøfter funnene mine og teorien opp mot hverandre og ser om det finnes hold i det teoretiske satt i perspektiv mot det informantene forteller fra sine erfaringer og observasjoner. Oppgaven avsluttes med en konklusjon og et svar på problemstillingen basert på drøftingen.

2. TEORI

Teoridelen handler om å finne frem til teori, studere denne og gå i dybden for å forstå temaet som er blitt valgt i bacheloroppgaven. Det handler om å finne relevant teori og annet faglig materiale som kan knyttes til problemstillingen. Etter mye lesing så har jeg lagt frem den teorien som vil være mest relevant for besvarelsen av min problemstilling.

2.1. RAMMEPLANEN

I den nye rammeplanen utgitt av Kunnskapsdepartementet i 2017 står det at barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk. De ansatte i barnehagen skal være klar over at språk og kommunikasjon påvirker alle sidene ved barnets utvikling. Gjennom samspill og dialog skal barna støttes i å skape mening, forståelse, lytte, medvirke og kommunisere. Barna skal få delta i aktiviteter som stimulerer språket og som fremmer kommunikasjon og språkutvikling gjennom barnehagehverdagen (KD, 2017, s. 10 – 11).

De ansatte skal anerkjenne og støtte barnas språkutvikling, gjennom å stimulere barns nonverbale og verbale kommunikasjon. De skal også få med alle barna i samspill og samtaler som sørger for at barn får positive og forskjellige erfaringer med språk som hjelpemiddel for å kunne uttrykke egne tanker og følelser. De ansatte må være gode rollemodeller som er lydhøre i kommunikasjon med barn (KD, 2017, s. 10 – 11).

I fagområdet kommunikasjon, språk og tekst står det at barnehagen skal la barna møte ulike språkformer, dialekter og språk gjennom sanger, regler, litteratur, tekster og rim fra fortid og samtid. Det skal bli lagt opp til at barnehagen skal bidra til at barn leker med symboler, tekst og språk og stimulere til språklig bevissthet, nysgjerrighet og utvikling. Det skal jobbes for at barna får uttrykke sine meninger, erfaringer, følelser og tanker på forskjellige måter og bruke språk som et redskap for å skape relasjoner, delta i lek og løse konflikter. Barna skal få hjelp til å videreutvikle sin begrepsforståelse ved lek med improvisasjon, lyder, ord, rim og rytme. Det skal legges til rette for møter med eventyr, sang og fortellinger. De ansatte skal oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme og tilby en variert formidlingsform (KD, 2017, s. 17-18).

I fagområdet for kunst, kultur og kreativitet fokuserer de ansatte på at barna i barnehagen skal få estetiske erfaringer og opplevelser med kunst og kultur i ulike former. Fagområdet omhandler mange forskjellige uttrykksformer som design, film, arkitektur, språk, litteratur, musikk, drama og dans. Det er viktig at barnehagen jobber for at barna har tilgang til rom, ting og materialer som vil støtte opp om barnas estetiske og lekende uttrykksform, og at de får bruke kreativ tenking, fantasi og skaperglede. Barna skal få oppleve stolthet og glede over egen kulturell tilhørighet. De ansatte skal jobbe for å stimulere barnas forståelse, undring, nysgjerrighet og utprøvinger gjennom å motivere barna til å uttrykke seg med drama, musikk og dans. De skal anerkjenne, være lydhøre og møte barna med respekt med tanke på barnas ytringsformer og ulike kulturelle uttrykk (KD, 2017, s. 19).

Rammeplanen sier følgende: ”Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene”. Barnehagens mål er å gi barna et tilbud i tråd med rammeplanen og barnehageloven (KD, 2017, s.13). Planlegging skal baseres på refleksjon, observasjon, dokumentasjon, systematisk vurdering og samtale med foreldre og barn. Allsidig utvikling, både individuelt og i gruppe, skal også tas hensyn til i planleggingen (KD, 2017, s.14). I vurderingsarbeidet skal refleksjon med personalgruppa brukes, hvor det kan bli åpne diskusjoner om utfallet av planlegging, gjennomføring og resultat (KD, 2017, s. 14). Dokumentasjon er viktig for å synliggjøre om arbeidet personalet har gjort er gjeldene i forhold til barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon skal inngå i planlegging, vurdering og utvikling av den pedagogiske virksomheten slik at foreldre, kommune og lokalmiljø kan følge med (KD, 2017, s. 14-15). “Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Barnehagens innhold må formidles på en måte som gjør at ulike barn kan delta ut fra egne behov og forutsetninger. Barnehagens viktigste sosialiseringarena er leken” (KD, 2017, s. 15).

2.2. SMÅBARN

Kirk skriver: ”Mennesker er født inn i musikalske og språklige fellesskap, som vi tilsynelatende ”automatisk” blir en del av. Vi undrer oss sjeldent over at alle normale barn utvikler musikalske og språklige kunnskaper og ferdigheter i løpet av det første leveåret”

(Kirk, 2006, s. 102). Jederlund skriver: ”Som utgangspunkt for en musikalsk beskrivelse av fosterstadiet brukes grunnelementene bevegelse, lyd og puls/rytme” (Jederlund, 2003, s. 29).

I ”Det musiske menneske” skriver Bjørkvold at gjennom mors bevegelse og hjerterytmene kan ufødte barn oppleve og forholde seg til rytme, det vil si at allerede før fødselen kan spedbarn få erfaringer med rytme (Bjørkvold, 2005). Bjørkvold skriver videre at bevegelse, lyd og rytme har en betydning for mennesket fra fosterstadiet, både fysisk og psykisk. Dette påvirker mennesket som et sosialt kommuniserende og sansende vesen. Vi blir født som musiske mennesker. Derfor hevdes det at jo mer bevisst man er på kommunikasjon med barnet før fødsel, så styrkes livet til barnet etter fødselen (Bjørkvold, 2007, s. 24). Sæther skriver også i ”Barnet og musikken” at barnet som ligger i magen til mor, blir påvirket av sine omgivelser gjennom lyd, hjertepuls, bevegelser, mors stemme og åndedrett. Barnet kan også reagere på mors fysiske tilstand og følelsesmessige reaksjoner (Sæther, 2012, s. 76). Sæther skriver om småbarns reaksjon på musikk allerede fra fødselen av. De sparker med bena, veiver med armene, vugger med kroppen fra side til side og reagerer på lyd. Barna begynner så å bevege seg til pulsen i musikken, med spontane slag. Når de blir større klarer de å følge bestemte bevegelser i rytmen til musikken (Sæther, 2012, s. 93-94).

Anne Høigård skriver: ”Barn er innstilt på kontakt og kommunikasjon helt fra fødselen” (Høigård, 2009, s. 15). I ”Musik og sprog” skriver Jederlund at når barnet er helt nyfødt, er det alltid den voksne som initierer til en bevisst kommunikasjon. Ved en henvendelse med stemmen, en lyd, et blikk eller en bevegelse vekker forelderen barnets interesse og lyst til samspill. De første svarene som barnet gir skjer gjennom imitasjon (Jederlund, 2003, s. 41).

2.3. SPRÅKUTVIKLING

Hva kommer først, forståelse av ordene eller evnen til å si ordene? Dette spørsmålet har mange språkforskere vært opptatt av, men uten å komme til en entydig konklusjon. Spontant vil vi si at forståelsen kommer først. Det er noe vi erfarer i samværet med små barn som ennå ikke har begynt å snakke (Askeland & Sataøen, 2013, s. 89).

Askeland & Sataøen skriver at språket er noe av det viktigste barn skal lære seg, fordi språket er sammenvevd med psyken vår som følelser, tanker, motorikk og sosial kontekst. Dermed kan man uttrykke sine tanker, følelser, håp og tro gjennom språket (Askeland & Sataøen,

2013). I boken "Musikk og sprog" snakker Jederlund om språk som kommunikasjon, hvor kommunikasjon har opprinnelse fra det latinske verbet "communicare" som kan oversettes til "å gjøre noe i felleskap" eller "å dele noe". Når man kommuniserer formidles en opplevelse, en tanke, en følelse, en bevegelse, en idé, et bilde, en forståelse eller en oppfatning (Jederlund, 2003).

I boken "Barns språkutvikling" skriver Høigård: "Å lære språk er noe av det viktigste som skjer i et barns liv. Gjennom språket lærer vi å forstå verden. Språket gir identitet" (Høigård, 2009, s. 15).

Selv om teoretikerne er enige om at språket er viktig, er det fremdeles mange som forsker på musikkens påvirkning på språkutvikling. Det er ingen som fastslår at musikk påvirker språkets utvikling (Askeland & Sataøen, 2013, s. 87), til tross for den tette sammenhengen mellom det musiske og språket i tidlig fase av språkutvikling hvor prosodi kommer frem. Anne Høigård forklarer prosodi slik: Prosodi kan tolkes som den musikalske siden ved uttale som pauser, rytme, lengde, trykk og tone. Det er tempo, tydelighet, stemmevariasjon og stemmeleie som ikke så lett lar seg gjengi skriftlig. I ett års alderen er de vanligste prosodiske trekkene i talen stor stemmevariasjon og lyst stemmeleie (Høigård, 2009). Sæther sier at det prosodiske handler om det musikalske aspektet som fraselengder, betoning, rytme og intonasjon. Han snakker også om det segmentale nivået som omhandler språklyder som konsonanter og vokaler, og da sammenlikningen av disse. I hjerneforskning antydes det at det segmentale og prosodiske styres fra hver sin hjernehalvdel, hvor man mener at det prosodiske mønsteret i språket læres tidlig og før det segmentale (Sæther, 2012).

I "Temaheftet om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen" står det at språkutvikling dreier seg om at barnet lærer selve språksystemet og hva språket kan brukes til. I samspill med andre lærer barnet seg dette (Høigård, Mjør & Hoel, 2009). Høigård presiserer også i boken sin "Barns språkutvikling" at språkutvikling handler om barnets kognitive utvikling. Dette skjer gjennom samspill og utvikles på alle barnets områder, som det motoriske, kognitive, emosjonelle og sosiale. Språkutviklingen skjer gjennom samspill med de nære omsorgspersonene til barnet (Høigård, 2009). Jederlund skriver i "Musikk og sprog" at vår språklige utvikling har sin opprinnelige drivkraft i det eksistensielle behovet for å være noen, å bli hørt og det å høre sammen. Det finnes dermed ikke et mer passende språk enn musikk for å koble sammen disse. Studier av Bryan m.fl. viser at et tidlig møte med barnesanger hjelper barna med å utvikle fonologisk bevissthet, som blir nødvendig for å kunne lære å lese og skrive (Jederlund, 2003).

2.4. KROPPSLEK

Når vi skal lytte til barnet, må vi lytte til alle de uttrykkene barnet kommer med, både de verbale og de ikke-verbale. Før barnet får talespråk, er vi oss stort sett bevisste at vi må tolke de ikke-språklige signalene. Vi tolker barnets totale kommunikasjon: Muskelspenning, ansiktsuttrykk, retning for oppmerksomhet, stemmeleie (Askland, 2013, s. 31 – 32).

I boken "Barns Språkutvikling" skriver Høigård om kroppslek, hvor kroppslek skjer gjennom barneregler der bevegelse, rytme og lyd er de bærende elementene (Høigård, 2009). Hun sier at bevegelse, sang, regler, rytme og lek stimulerer barnet maksimalt. "Med tanke på språkutviklingsperspektivet kan vi se at dette er gode betingelser for barnets språktilegnelse. Man ser også at gjennom musiske aktiviteter stimuleres barnet på mange området, kognitivt, emosjonelt, sosialt, motorisk og estetisk" (Høigård, 2009, s. 31).

Bjørkvold skriver også om noe som kan tolkes som kroppslek i boken "Det musiske menneske".

Grunnelementene i en menneskelig uttrykksform – bevegelse – nedfelles språklig begrepet lek, med lyd som den underforståtte strukturingsfaktor. Ordet lek blir dekkende for det musiske menneskes egen kulturelle ytringsform. Det er denne musiske kjernen i lekbegrepet som kommer til uttrykk på språk etter språk. Hele veien dreier det seg om ord med dobbeltbetydningen spill/lek (Bjørkvold, 2007, s. 59).

Barn leker selv med ord, og språkleken har egenverdi slik som lek har. For de minste barna er språklek også fysisk. Når man synger "Ride ranke" og "Klappe søte" er barna med på bevegelsene i sangene. Dette gir barna verdifulle erfaringer med rim og rytme, som er knyttet til det kroppslige (Høigård, Mjør & Hoel, 2009, s. 31). Sæther skriver i "Barnet og musikken": "Når vi observerer barn som leker, oppdager vi et allsidig uttrykksreportuar. Barn er i bevegelse, lager lyder med stemme, kropp og med materialer de finner rundt seg. De kommuniserer om det som opptar dem her og nå" (Sæther, 2012, s. 69).

2.5. MUSIKK OG SANG

Angelo skriver i "Barnet og musikken" at bruken av musikk ofte begrunnes med nytteverdien den har ved sosialt samspill, utvikling av logisk-matematisk intelligens eller språkstimulering. Det hevdes at barn blir flinkere til å lese og skrive, og at de trives bedre i skolesammenheng dersom det legges til rette for godt arbeid med musikk i formidlingssituasjoner. Motorikk, samarbeidsevne, språkutvikling og liknende kan også utvikles ved bruk av musikk (Sæther & Angelo, 2012, s. 132).

Jederlund mener at musikk skaper hele mennesket. Mennesker med forskjellige bakgrunner kan i musikken utvikle seg sammen gjennom språk, kommunikasjon og samspill. I et slikt miljø utvikles også språket. Dette viser sammenkoblingen mellom vårt musikalske språk og talespråk (Jederlund, 2003). Jederlund skriver at sang kommer før språket, siden sangen består av melodiske former, tonehøyder, lyd, rytme og stemme klang. Dette finner vi allerede hos spedbarn (Jederlund, 2003).

Sang formidler språk og begreper til barn gjennom opplevelse og gjentakelse. Det å arbeide med sang og sangleker gir derfor rike muligheter for å utvikle barnets ordforråd, hjelpe til med setningsoppbygging, trene på grammatiske vansker og støtter begrepsutviklingen (Jederlund, 2003, s. 99). I boken "Barns språkutvikling" skriver Høigård at sang er noe som skaper kontakt mellom mennesker, altså at følelsesmessige bånd blir knyttet. Dette skaper da gode utviklingsbetingelser for barn, siden sangen er kontaktskapende. Det virker som at barn kan bruke bevegelse og rytme til å forklare et innhold før de kan bruke det verbale språket til det samme (Høigård, 2009). Dette kan også skape spontansang som er tekst og melodi som oppstår spontant og det er befriende og sunt for både voksne og barn (Kirk, 2006, s. 77 - 78).

I "Temaheftet om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen" skrives det at å bruke sanger, rim og regler er positivt for språkutviklingen for alle barn, fordi man gjerne bruker de samme sangene om og om igjen. Det viser seg at på småbarnsavdelinger kan barna synge lange sanger før de kan lage fullstendige setninger eller fortelle noe selv. Sang og regler kan man se på som en "snarvei" inn i språket. Når de ansatte synger sanger eller regler er de gjerne

oppbygd med “tulleord”, det gjør at barna ikke trenger å forstå ordene for å oppleve sangen eller reglen. Dette gjør det enklere for alle å være med (Høigård, Mjør & Hoel, 2009). Sæther skriver i ”Barnet og musikken”: ”Ved å lese rim og regler og å synge sanger med bevegelser til, stimuleres også de grunnleggende forutsetningene for utvikling av talespråket. Innholdet i reglene eller sangene er ikke avgjørende, men hvordan man utfører reglene og sangene” (Sæther, 2012, s. 85).

2.5.1. MUSIKALSKE GRUNNELEMENTER

Sæther skriver at de musikalske grunnelementene hovedsakelig består av lyd og bevegelser som igjen består av bestanddeler som klang, dynamikk, tonehøyde, rytme, tekstur og form (Sæther, 2012). Han mener at barna i barnehagen burde bli kjent med de ulike musikalske virkemidlene, siden klang og rytme er noe barnet opplever allerede i fosterstadiet. Dette ser man ved at barnet allerede ved fødsel kjenner igjen mors stemme. Det påstås at barn har en viss medfødt kompetanse til å kunne tolke klang. Sæther påpeker at dette er viktig for språklig, sosial og musikalsk utvikling hos barn (Sæther, 2012).

Dynamikk blir i boken “Barnet og musikken” beskrevet av Sæther som forandring i lydstyrke, hvor hovedforskjellen er sterkt og svakt. Bevegelse blir også brukt for å forsterke dynamikken i sangen (Sæther, 2012). Rytme kan defineres som den lovmessige orden i musikkens betonedede og ubetonedede tidsverdier (Sæther, 2012, s. 33). Sæther forklarer at rytme kan forklares som motoren i musikken, det som får musikken fremover (Sæther, 2012). Det viser seg at rytme og bevegelse henger sammen. Dette ser man gjennom barns bevegelsesuttrykk, for eksempel: når barn synger bruker de gjerne hele kroppen samtidig (Sæther, 2012).

De to siste musikalske grunnelementene er puls og tempo. Puls som også kalles grunntema er de repeterende slagene og det jevne i musikken. Pulsen kan sammenliknes med hjerterytmen vår (Sæther, 2012). Tempo er hastigheten i musikken, forskjellene er hurtig og langsomt (Sæther, 2012). Ved å bruke disse grunnelementene når man leser rim og regler og synger sanger med bevegelser til, stimuleres også de grunnleggende forutsetningene for utvikling av talespråket hos barn. Innholdet i reglene eller sangene er ikke avgjørende, men heller hvordan man utfører eller bruker grunnelementene i reglene og sangene (Sæther, 2012, s. 85).

2.6. BARNEHAGELÆREREN

I boken ”Musikk og sprog” skriver Jederlund at det er viktig å være en voksen som aktivt og tålmodig lytter til barnet og snakker med de, på alle språklige områder. Om ingen lytter eller tar del i barnets interesse så forsvinner meninger og interessen for å uttrykke seg hos barnet (Jederlund, 2003, s. 18). Høigård skriver at vi voksne gjerne uttrykker kjærlighet gjennom sang, rytme og bevegelse. Dermed må vi som voksne ta i bruk de musikalske elementene med barna for å vise at vi tar barna på alvor. Da kan vi vise at vi forstår eller ønsker å forstå barnet. (Høigård, 2009, s. 31)

Kirk skriver i boken ”Musikk & pædagogik” følgende: ”Barna lærer gjennom opplevelse, handling og forståelse. Opplevelse og handling kommer ofte før forståelse, men forståelsen kommer etterhvert” (Kirk, 2006, s. 62). Opplevelsesmessig skal barna sanse og føle en situasjon, finne glede og få nysgjerrighet gjennom å delta i en aktivitet. Pedagogen er i denne opplevelsesfasen en rollemodell for barna, og den gode rollemodellen er ikke bare dyktig, men kan også smitte med godt humør (Kirk, 2006, s. 62). ”Læring gjennom opplevelse lagres i barnets episodiske hukommelse, læring gjennom handling legges i den producedurale hukommelsen og læring gjennom forståelse i den semantiske (Fredens, 2004)” (Kirk, 2006, s. 62).

I boken ”Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst” skriver Askeland og Sataøen at barn har en spontan lyst til å dele opplevelser med en sterk drivkraft i språkutviklingen sin. Dersom de voksne må få barnet til å gjenta det det nettopp sa kan dette skape en ubehagelig situasjon for barnet. Dersom dette ofte gjentar seg kan det hindre utviklingen av barnets ordforråd. Siden dette er en viktig fase i småbarns språkutvikling er det viktig at de voksne er lydhøre og interesserte, og svarer på det spontane kommunikasjonsbehovet til barnet (Askeland & Sataøen, 2013, s. 88).

Det er viktig at barnet ønsker å delta i musikalske aktiviteter, for å få barnet til å oppleve musikken som meningsfull. Barnet må kunne få muligheten til å oppfatte den musikalske situasjonen som et meningsfullt samspill mellom omgivelsene og seg selv. Det er viktig at de voksne er engasjerte og gir mening til musikken, men det er også viktig at de prøver å få

barna til å oppleve et estetisk uttrykk. Det viktigste er at barna får delta på sine egne premisser (Jederlund, 2003, s. 84 - 85).

I boken "Barnet og musikken" skriver Sæther at det er begrensninger på hvor mange musikkaktiviteter det er i praksis i barnehagen, fordi de ansatte har sine begrensninger. Man trenger ikke være ekspert, men det er viktig å være kreativ (Sæther & Angelo, 2012). Det er opp til de ansatte og barnehagen og få inn musikk og sang som et tema. De skal legge opp til aktiviteter, sangstunder og andre situasjoner hvor musikk får fremtre. Dette må til for at utvikling skal skje. Det er når de ansatte skaper sang og musikkaktiviteter at man kan se barnas interesser og bygge videre på det (Sæther & Angelo, 2012).

Sæther skriver at det er barnehagelæreren som påvirker barns musikalske utvikling gjennom å tilrettelegge aktiviteter og velge musikalsk innhold. "Barnehagelæreren vil være formidler av verdier som får betydning for barns opplevelser og estetiske oppfatninger videre i livet" (Sæther & Angelo, 2012, s. 73). Han sier at om barnehagelæreren har erfaring basert på tidligere observasjoner og en god holdning til spontan utfoldelse, kan barnehagelæreren bidra til å stimulere barnas musikalske utvikling. Dette kan gjøres ved å møte barna i spontane musikalske situasjoner, noe som fører til et musikalsk stimulerende miljø i barnehagen (Sæther & Angelo, 2012).

Angelo skriver at barna og barnehagelærerens forutsetninger er sentrale i diskusjonen om hvordan vi kan jobbe med musikk i barnehagen. Det er barnehagelæreren som har ansvar for å lede det pedagogiske arbeidet. Den kunnskapen, de ferdighetene og holdningene barnehagelæreren tar med seg inn i musikkarbeidet er avgjørende. Resultater fra egen oppvekst og erfaringer kan prege barnehagelæreren både positivt og negativt i sin holdning til musikk. Det er her barnehagelærerens kompetanse og forutsetninger vil være avgjørende for musikkaktivitetens kvalitet (Sæther & Angelo, 2012).

3. METODE

I dette kapittelet blir tanker og teori rundt metodebruk lagt frem for å gi innblikk i min arbeids- og datainnsamlingsmetode. Metode er redskapet i en undersøkelse som forteller oss hvordan vi bør gå til verks for å innhente kunnskap (Dalland 2012).

3.1. VALG AV METODE

Metoden er et verktøy som brukes når man forsker. Etter at jeg hadde formulert problemstillingen min bestemte jeg meg for å bruke kvalitativ metode. Ved å bruke kvalitativ metode får jeg mulighet til å gå i dybden på temaet. ”De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle” (Dalland, 2012, s. 112). Det er mange innsamlingsmetoder som kan brukes for samling av *kvalitative* data; observasjon, intervju, prosjektarbeid, analyser av dokumentasjon, bilder, videoopptak og samtaler (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67).

All datainnsamling må dokumenteres, og kvalitative data foreligger i form av tekst, lyd og/eller bilder. Lyd- og/eller bildeopptak skrives vanligvis ut som tekst, en prosess som kalles transkribering (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010).

Min målsetting med en kvalitativ tilnærming i denne oppgaven er at jeg oppnår forståelse av sosialfenomener, hvor det å kunne fortolke disse fenomenene får en stor betydning i min oppgaveskriving (Bergsland & Jæger, 2014). I dette arbeidet er jeg bevisst på hermeneutikk, altså ”fortolkningslære”, som en metode for tolking av både teori og intervju. Det vil si at jeg tolker alt jeg bruker gjennom de forestillingene jeg har skapt meg, den forforståelsen jeg allerede har og det teoretiske jeg har lest (Bergsland & Jæger, 2014). Det er derfor viktig å huske på at vår opplevelse farges av våre personlige forutsetninger, behov, erfaringer og følelser (Dalland, 2012).

Jeg arbeider i en vitenskapelig fenomenologisk ramme. Om fenomenologi sier Bergsland og Jæger følgende: ”Fenomenologi er et grunnleggende syn på kunnskap i et fenomenologisk perspektiv er at vi aldri forstår noe slik det er i seg selv, men bare slik det fremtrer for oss. Det knytter sammen vitenskap og kulturforståelse” (Bergsland & Jæger, 2014, s. 43 – 44).

3.2. INTERVJU

”Intervju er dermed vanligvis den eneste datainnsamlingsstrategien som kan tas i bruk ved fenomenologiske studier. Et krav til forskningsdeltakeren i en slik undersøkelse er selvsagt at de har opplevd erfaringen som forskningen retter fokuset mot” (Postholm, 2010, s. 43). Jeg valgte å bruke intervju for å få innsikt i erfaringer, tanker og meninger fra mine informanter rundt den tematikken jeg har i min problemstilling. Intervju er en samtale jeg har med en annen person ansikt til ansikt. Dette skaper nærhet mellom intervjuer og intervjuobjekter da det i et intervju ikke bare kommuniseres gjennom språk, men også gjennom den nonverbale kommunikasjonen. Det er dermed viktig at man tenker på hvem man skal intervju og hvordan man skal gjennomføre dette.

Det er mange måter å gjennomføre et intervju på. Postholm skriver om det planlagte, formelle intervjuet. ”I en slik intervjusituasjon skal ikke intervjueren avvike fra de planlagte spørsmålene” (Postholm, 2010, s. 69). Postholm skriver også om det halvt planlagte, uformelle intervjuet. Det var planlagt en intervjuguide, se vedlegg 2, men i et slikt intervju får man ikke gått gjennom alle de spørsmålene en hadde planlagt fordi man heller følger intervjuobjektens interesser og temaer. Det var denne intervjumetoden jeg brukte, for å kunne bruke oppfølgingsspørsmål og komme enda mer i dybden på de forskjellige temaene vi kom inn på. ”Oppfølgingsspørsmål er strategi-forskning som brukes for å gå i dybden på ulike temaer. Slike spørsmål kan utarbeides i tiden mellom to intervju, eller de kan utformes i løpet av et intervju” (Postholm, 2010, s. 80).

Siden oppgaven tar utgangspunkt i intervjuobjektene, teori og meg selv, vil denne oppgaven kun være representativ som aktuell forskning for denne oppgaven. Det er også viktig å påpeke at i intervju så ligger det en mulig feilkilde i selve kommunikasjonsprosessen (Dalland, 2012), der det kan være usikkerhet rundt om spørsmålene blir riktig oppfattet. Ved bruk av lydopptaker er lyd kvalitet en faktor, og videre kan det oppstå feil og misforståelser i transkriberingen av lydopptaket. Det er også viktig at en noterer på en forståelig måte for sin egen del slik at informasjon ikke går tapt.

3.3. INFORMANTER

Jeg spurte to informanter som jobber som pedagogiske ledere på småbarnsavdelinger hvor jeg tilbragte praksisperioder, og har dermed god kjennskap til mine informanter. Jeg valgte informantene selektivt, gjennom å velge faglig sterke, fagutdannede personer med god erfaring og kompetanse innen musikk og småbarn. Mine informanter ville da gi meg gode faglige begrunnelser og erfaringsbaserte svar relevant til min problemstilling.

Jeg tok i bruk lydopptak som hjelpemiddel under intervjuene for å få med alt informantene sa. Lydopptak fanger opp alt som blir sagt, og også nyanser i stemmeleie og språket. Lydopptaker oppfatter ikke intervjuobjektens kroppsspråk, så dette må man observere under samtalen. Videre ble dette transkribert. Det vil si at man overfører intervjuet, den muntlige samtalen, til ord og bokstaver (Dalland, 2012). Det er viktig å fokusere på å gjengi alt ordrett. Når man gjør dette så gir man leseren en troverdighet rundt det som blir skrevet.

3.4. ETISKE RETNINGSLINJER

Alle intervjuobjektene er anonymiserte. Jeg har informert alle intervjuobjekt i forkant og under intervjuene. Det er viktig for meg at intervjuobjekt er trygge og klare over min taushetsplikt, med tanke på den informasjonen de gir. Jeg er også pliktig i å forhindre at andre får kjennskap eller tilgang til opplysningene som undergår i taushetsplikten. Intervjuobjektene har også skrevet under på et samtykkeskjema, vedlegg 1, for bruk av lydopptak og at dette blir transkribert. Jeg ga også beskjed om at dette blir slettet etter bacheloroppgavens sensurdato. Dette er god etisk forskningsskikk som det er lagt vekt på gjennom hele bacheloroppgaven. ”Etikk dreier seg om prinsipper, regler og retningslinjer for vurdering av om handlinger er riktige eller gale. Slike regler og retningslinjer gjelder naturligvis for forskningsvirksomhet som for all annen virksomhet i samfunnet” (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 89).

3.5. KILDEKRITIKK

”Kildekritikk handler om hvorvidt de kildene man benytter seg av er kilder man kan stole på eller ikke. Om hvorvidt det omhandler verifiserte opplysninger eller spekulasjoner. Det er viktig å selv vurdere om man kan bruke kildene eller ikke” (Dalland, 2012, s. 67). Dalland skriver at det finnes to sider ved kildekritikk: Kildesøking eller litteratursøking handler om ”hjelp til å finne frem til den litteraturen som best mulig kan belyse din problemstilling” (Dalland, 2012, s. 68). Da må man være bevisst på valg av bøker, relevante artikler eller det man finner på nett. Den andre siden ved kildekritikk, handler om å ”gjøre rede for den litteraturen man har anvendt i oppgaven sin” (Dalland, 2012, s. 68).

4. PRESENTASJON AV FUNN

I dette kapittelet blir de analyserte funnene etter intervjuene lagt frem. Intervjuobjektens svar har blitt sortert under fire hovedtema; Språkutvikling, kroppslek, musikk og sang og barnehagelærer.

4.1. SPRÅKUTVIKLING

Når jeg begynte å snakke om språk og språkutvikling til informantene kom det fram mange interessante refleksjoner fra begge informantene.

For å lære begreper sier begge informantene at de bruker musikk og konkreter, for eksempel plastdyr, bilder, sang og dramatisering. De mener dette hjelper på språkutviklingen fordi det skapes et engasjement hos barna som gjør at det blir fysisk og visuelt mer tydelig for dem. De fortelle at dette gjerne skjer under spontane situasjoner og måltid.

Informant 1 påpeker at det er veldig viktig at barna får uttrykke et språk. Han sier dette handler om tilknytning og det å høre til, dette er grunnleggende i oss mennesker. Han sier at det er viktig for han som pedagog på småbarnsavdeling å bygge opp rundt det å sette grenser, å invitere seg selv inn i lek, vise omsorg og dele interesser. For han er det å utvikle et godt språk for barna viktig, siden kommunikasjon er et behov for enhver person.

Informant 2 snakker om at språket brukes for å kommunisere og uttrykke følelser. Han sier at hos småbarn kan det fort bli mye frustrasjon om de ikke blir forstått. Han mener det er viktig at vi voksne er gode rollemodeller. Han forteller videre at småbarn ikke har så mye språk, dermed søker de kontakt på andre måter, gjerne gjennom fysisk kontakt. Han sier at om barna har god språkkompetanse kan det gjøre det lettere for barna å leke sammen. Han påpeker at dette ikke trenger å bli uttrykt med ord, men lyder, objekter og fysisk kontakt. Han sier at det kan da bli enklere for barna å forstå hverandre, og føler at musikken har bidratt en del her.

4.2. KROPPSLEK

Dette temaet kom informantene selv inn på, kroppsspråk og kroppslek ble nevnt gjennom hele intervjuet.

Rundt temaene kroppsspråk og kroppslek hadde begge informantene mye erfaringer. Begge informantene er enige om at bevegelse forsterker språkkompetansen til barna. De bruker kjente barnesanger med bevegelser til, hvor bevegelsene gjør at ordene forsterkes og barna henger mer med gjennom hele sangen. Barna lærer seg de ordene de voksne legger trykk på i sangen før ordene det ikke blir lagt like mye trykk på.

Informant 2 snakker om at det er viktig hvordan man synger sangene, altså at man er bevisst både hvordan, og hvorfor, man synger sanger for barna. Han tror at musikk brukes for å forsterke budskap og følelser. Han sier også at sang kan formidles på mange ulike måter, både gjennom teater, figurteater og instrumentbruk for at det skal være mer variasjon til barna.

Informant 1 forteller at det er viktig at vi voksne respekterer og anerkjenner barnas kroppslige kommunikasjon like mye som når de bruker ord. Han mener at kroppsspråket er 80% av en persons kommunikasjon.

Informantene er enige om at samspill skapes mellom barna når de leker sammen under musikalske aktiviteter. De sier at barna får en større toleranse for hverandre og det virker som barna aksepterer mer fysisk kontakt i slike samspill. Informant 1 sier at dette kan være fordi barna opplever noe sammen, og det skaper en kommunikasjon mellom barn.

4.3. MUSIKK OG SANG

Jeg spurte informantene om hvordan de bruker musikk i hverdagen og hvilke erfaringer de har med sammenhengen mellom musikkbruk og språk.

”Musikk skaper fellesskap” sa begge informantene. De er enige om at det skaper fellesskap, glede og engasjement blant både voksne og barn. Ingen av dem har tenkt over at musikk kan utvikle språket til småbarn. Begge informantene bruker mye spontansang gjennom

barnehagehverdagen. Dette gjør de for å forsterke opplevelsen rundt det som skjer, sette stemning, skape samhold mellom barna og å fysisk samle barna. De er enige om at musikk skaper mye glede når det kommer frem gjennom sang eller bruk av instrument. Begge bruker mye sang og musikk før måltid fordi alle barna er samlet her, det er en rutine og en plass barna føler seg trygge.

De snakket begge om begrepet kommunikasjon. Informant 1 sa ”Gjennom at de føler trygghet, så føler de at de blir sett og hørt. Da tør barna å kommunisere med de rundt seg. Dette opplevde jeg under en slik musikkstund før måltid”. Han fortsatte å snakke om at når barna skal synge, er det ofte slik at de kan noen ord men trenger ikke å forstå hva ordene de synger betyr. Han fortalte at musikk skapte større plass til det musiske språket. Han sa barna ble interesserte, engasjerte og nysgjerrige på språket og miljøet de voksne skapte i denne situasjonen. Han tror dette handler om at barna interesserte seg for musikken og sangen i disse øyeblikkene, og at barna tar til seg kunnskapen om rytme og melodi. Han sier videre at han har observert at småbarn forstår rytme, takt og melodi når de synger sanger, selv om språket ikke er der enda. Han opplevde at barna forsto følelsene og opplevelser rundt glede, sorg, spørsmål og kommandoer før de forsto selve begrepene.

Gjentakelse er et begrep som går igjen under intervjuene. Begge informantene er enige om at gjentakelse er viktig for at barna skal lære seg ord og begreper. Informant 1 snakket om at de voksne måtte være bevisste på hvilke sanger som ble valgt for at barna bedre skulle kunne lære seg sangene. Han snakker også om interessen for oppbyggingen av sangene, og sier at i sangene han velger er det en begynnelse, et problem som må løses og en løsning eller slutt. Informant 2 snakker mye om bruken av dynamikk når han synger for og med barna. Han sier at det skaper spenning i sangen, siden ordene han da legger trykk på skiller seg ut. Han sier dette handler om at barna skal lære å variere sin stemmebruk i forhold til lyder eller å fortelle historier de har opplevd.

At lek med musikk og sang påvirker språket er noe begge informantene er enige om. De sier at det handler om at man leker med ord og lyder i sanger, og det kan da være at barna føler mer frihet og ikke noe press når de synger. Informant 1 sa: ”vi voksne skaper en stemning og ufarliggjør syngingen. Vi synger ikke for å terpe på språket men for å dele noe sammen”.

4.4. BARNEHAGELÆREREN

Voksenrollen var også et tema begge informantene kom inn på selv. Det ble mye snakk om hva som er viktig for å være en god rollemodell og hvorfor voksenrollen er viktig.

”Det er viktig at vi er gode rollemodeller og forbilder for barna” (informant 2). De sa at det er vår oppgave å gå frem som gode rollemodeller, bruke kroppsspråk og være bevisste på hvordan vi snakker til barna. Informant 1 snakker om at voksenrollen er viktig for å kunne se barna i aktiviteter som blir satt i gang, slik at det blir enklere for barna å samhandle eller kommunisere. Informanten bruker mye musikk siden det er et sterkt virkemiddel som kan få barna til å samhandle bedre. Barna søker kontakt både kroppslig og med blikk, og dette må voksne være mer bevisste på og oppfatte i ulike situasjoner.

De er enige om at det er viktig at voksne formidler omsorg og trygghet gjennom kroppsspråket sitt på småbarnsavdelingen. Dermed må de voksne ha kompetanse fordi planlegging tar for lang tid. Begge intervjuobjektene er enige om at kompetanse er viktig og at de ansatte må utvikle sin kompetanse gjennom kurs, teori eller refleksjonsmøter. Slik får man delt kunnskap og erfaringer man selv sitter med til andre ansatte og fellesskapet.

Når jeg spurte informantene mine om hvordan de jobber eller selv ville jobbet med problemstillingen min i barnehagen fikk jeg to forskjellige svar.

De var enige om at å bruke musikk alltid er et av målene de setter seg i forskjellige prosjekt fordi det skaper samspill mellom barna, som da får felles opplevelser og knytter bånd.

Informant 1 ville brukt et utviklingsprosjekt for å se nærmere på om barna utviklet et bedre språk og ordforråd ved hjelp av musikalske aktiviteter. Det ville også skapt mange gode diskusjoner blant de ansatte. Han ville da satt seg inn i teori for å være godt forberedt og for å kunne gå i dybden på denne teorien.

Informant 2 ville brukt prosjekt som arbeidsmåte. Han ville valgt et tema som interesserer barna hvor de voksne kan delta gjennom roller og teater. Han ville også brukt en del av sangene barna allerede kan. Han ville brukt rundt tre uker og eventuelt forlenget det om barna

viste nok interesse for prosjektet i sin helhet. Han ville brukt hele personalet for å skape et godt fellesskap uten ekskludering. Til slutt ville han hatt en oppsummering hvor de ansatte kunne reflektere over hva som ble bra og ikke, og hva som eventuelt kunne ha blitt endret.

Helt til slutt i intervjuet, under oppsummeringen, påpekte informant 1 at det i praksis viser seg at musikk påvirker småbarns utvikling generelt. Informant 2 sa at musikk er et godt hjelpemiddel for de voksne å bruke under barns læring og utvikling.

5. DRØFTING

I dette kapittelet skal jeg drøfte mine funn fra intervjuene opp i mot teorien som er lagt frem og vil se på likheter og motsetninger mellom teori og funn. Jeg vil prøve å være kritisk i drøftingen.

5.1. SPRÅKUTVIKLING

Ifølge flere teoretikere så er språket det viktigste barn skal lære seg (Askeland & Sataøen, 2013). Dette var informantene enige i og snakket mye om at det var viktig at de lar barna få uttrykke seg og lære språk, fordi de gjennom språket får kommunisert tanker, følelser og opplevelser (Jederlund, 2003). Gjennom språket lærer vi å forstå verden og føle at vi hører til noe (Høigård, 2009). Informantene var veldig enige om at som pedagoger på småbarnsavdeling så var de opptatt av å skape trygghet og lære barna å sette grenser for seg selv. Jeg tror dette handler om at barna skal kunne finne sin egen identitet, føle samhold med andre mennesker og at man skal kunne uttrykke seg selv. Det står også nå i den nye rammeplanen at barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk. De ansatte skal da kunne klare å se sammenhengen mellom at språk og kommunikasjon påvirker alt ved utviklingen til barnet (KD, 2017). Dette handler om at barna skal kunne skape relasjoner, delta i lek og løse konflikter selv (KD, 2017). Informant 1 snakket mye om at for han var dette et viktig tema.

I rammeplanen står det at barna skal få videreutvikle begrepsforståelse gjennom improvisasjon, lyder, ord, rim og rytme (KD, 2017). Begge informantene jobber kontinuerlig med musikk og sang på sine avdelinger. De har stort fokus på begrepsforståelse og begrepslæring ved hjelp av spesielt musikk, sang og konkrete som bilder, plastdyr og dramatisering. Jederlund støtter opp under dette og skriver at sang fører til at barn forstår og lærer språk og begreper gjennom opplevelse og gjentakelse. Han skriver at arbeid med sang og musikk utvikler barns ordforråd, setningsoppbygging og begrepsutvikling (Jederlund, 2003). Det står også i rammeplanen at barna skal oppleve språk gjennom sanger, regler og rim for å stimulere språklig nysgjerrighet og utvikling hos barn (KD, 2017).

5.2. KROPPSLEK

Høigård skriver at hun opplever at barn bruker bevegelse og rytme til å forklarer noe før de kan fortelle det med ord (Høigård, 2009). Informantene var veldig bevisste på småbarns kroppsspråk, og de anerkjente og respekterte dette hos barna. Askland skriver at det er viktig at vi voksne lytter til de uttrykkene barnet kommer med, både de ikke verbale og verbale, slik at barnets ikke-språklige signaler ikke overses (Askland, 2013, s. 31 – 32). Jeg tolker ut i fra dette at det er viktig at pedagogene er anerkjennende når det kommer til måten småbarn kommuniserer på. Dette er viktig fordi småbarn har et stort behov for å føle trygghet i hverdagen sin for å kunne utfolde og utvikle seg på en best mulig måte i barnehagen.

Informantene bruker mye musikk og bevegelse sammen for at barna skal få oppleve og forstå det som skjer i sangen og være med. Språklek er også fysisk for de minste barna. Barna er ofte mer med når man synger med bevegelse til sangene, noe som gir barna erfaringer med rim og rytme som er knyttet til det kroppslige hos barnet (Høigård, Mjør & Hoel, 2009, s. 31). Sæther støtter også denne teorien, han skriver at ved å synge sanger med bevegelse til så stimuleres og utvikles talespråket til småbarn (Sæther, 2012, s. 85). Informant 2 snakket om viktigheten med at voksne måtte være klare over hvilke sanger de brukte og at de hadde en hensikt med bruken av musikk. Sæther skriver at innholdet ikke trenger å være avgjørende for utviklingen, men hvordan man utfører sangene er viktig (Sæther, 2012, s. 85). Jeg tenker at dette kan handle om at barna følger mere med når det skjer mer i sangene og det er kjente melodier eller rytmer de har hørt før. Slik blir det enklere for barnet å bli med å enten synge eller bevege seg til musikken.

Informantene var også veldig opptatt av at de følte musikken skapte en felles opplevelse for barna og et samhold og samspill som fungerte bra. Barna fikk en større toleranse for fysisk kontakt med hverandre, og det virket som det var enklere for barna å kommunisere med hverandre i en musikkaktivitet. Jederlund og Angelo mener at barna tilnærmer seg hverandre i sosiale samspill gjennom musikk. Kirk skriver at opplevelsen er viktig for at barnet skal kunne få sanse, føle, kjenne på nysgjerrighet og glede gjennom musikkaktiviteter. Her er det da viktig at pedagogen er en god rollemodell og skaper en god opplevelse (Kirk, 2004). Dette virker det som informantene gjør når de forteller at de opplever et fint samspill mellom barna i musikkaktiviteter. Jeg mener det virker som barna da får en felles opplevelse og skaper et godt samspill, siden pedagogene er gode forbilder. Jeg har troen på det Kirk skriver, med

tanke på at barna er opptatt av opplevelsen altså det som skjer for å føle en tilhørighet til andre. Rammeplanen sier også som Kirk at det er viktig at pedagogen skaper forståelse, mening og kommunikasjon gjennom samspill og dialog i aktiviteter som stimulerer språket til barna (KD, 2017, s. 10 – 11).

5.3. MUSIKK OG SANG

Informantene fortalte at de brukte mye musikk, men det er mest sang som blir brukt på småbarnsavdeling. I følge Jederlund så er det sang som kommer før språket. Han sier at dette er fordi sangen består av melodiske former som tonehøyde, rytme og stemmeklang. Dette ser vi allerede hos spedbarnet (Jederlund, 2003). Jeg er enig med Jederlund i hans teori. Jeg tror som flere teoretikere at barna er musikalske allerede før fødselen, og at det er derfor det er så enkelt å synge med småbarn. Informant 1 fortalte at han følte barna lærte seg melodi, rytme og takten i sangene fortere enn ordene som gjorde at musikk og sang ble mer brukt på småbarnsavdelingen. Han tror at barna lærer seg det prosodiske i språket først. Sæther skriver at i hjerneforskning så mener man at det prosodiske språket læres tidligere enn det segmentale. Det segmentale språket handler om språklyder som konsonanter og vokaler (Sæther, 2012). Bryan m.fl. studier sier at barn burde møte barnesanger tidlig, for å utvikle fonologisk bevissthet, for at barna skal kunne lære å lese og skrive (Jederlund, 2003). Jeg mener det som blir sagt her viser hvor viktig det er å bruke sang og musikk på småbarnsavdelingen, siden det skjer mye språkutvikling gjennom sangen og musikken. Her ser man sammenhengen mellom det musikalske språket og talespråket (Jederlund, 2003).

Sæther mener at de musikalske grunnelementene som består av lyd og bevegelser burde brukes i alle barnehager, han sier at det er viktig for sosial, språklig og musikalsk utvikling hos barn (Sæther, 2012). Informant 2 bruker spesielt mye dynamikk, fordi dette skaper variasjon i sangen og han legger trykk på forskjellige ord for å skape en spenning i sangen. Bevegelse, lyd, puls og rytme er, ifølge Jederlund, hovedelementene som burde brukes mest mot småbarn (Jederlund, 2003, s. 29). Jeg har også selv sett i praksis når pedagogene skal synge, så blir barna mer med om pedagogen synger sangen med forskjellig melodi eller bruker mørk og lys stemme. Dette kan handle om spenningen i musikken og fortellingen, og at barna kanskje følger mere spent med. Dette påvirker oss mennesker både fysisk og psykisk (Bjørkvold, 2007, s. 24).

Det lekes mye med musikk og lyder forteller informantene. Det er også en del spontane musikkaktiviteter som blir gjennomført. De ansatte skal fokusere på at barna får oppleve estetiske erfaringer og opplevelser i ulike former, som musikk (KD, 2017, s. 19). Det sies at gjennom musikkaktiviteter så stimuleres barn på flere områder, både kognitivt, sosialt, motorisk, emosjonelt og estetisk (Høigård, 2009, s. 31). Begge informantene er opptatt av at de bruker de samme barnesangene og at barna ikke skal lære for mange sanger, noe som skaper gjentakelse. Jeg tror at det å leke mye med musikk og lyder gjør at barna opplever noe sammen og føler en eventuell trygghet. Informantene la merke til at barna slapp seg mer fri i musikkstunder, enn når de skulle snakke eller si ordene, siden det å synge ble mer ufarliggjort. Sang er kontaktskapende og skaper gode utviklingsbetingelser for barn, siden et følelsesmessig bånd blir skapt (Høigård, 2009). Dette fører til at barnet føler trygghet i eventuelle spontane sang- og musikkaktiviteter, siden både barn og voksne opplever noe sammen. Man bruker også gjerne de samme sangene om og om igjen, som er positivt for språkutviklingen til barn (Høigård, Mjør & Hoel, 2009). Det virker som det er gjenkjennelig og barna føler en tilknytning og et felleskap i disse situasjonene.

5.4. BARNEHAGELÆREREN

Informantene sa at som pedagog på småbarnsavdeling er det viktig å være en god rollemodell, omsorgsperson og en trygghet for barna. Det står i rammeplanen at de ansatte må anerkjenne, være lydhøre og møte barna med respekt med tanke på barnas ulike uttrykksformer (KD, 2017, s. 19). Dette fører til at barnet føler seg sett og hørt. Det står også at de voksne skal være gode rollemodeller som ser og er lydhøre med barna når de kommuniserer (KD, 2017, s. 10 – 11). Jeg tror dette er viktig for at det skal skapes gode trygge rammer i voksen – barn relasjonen, fordi på småbarn er barna avhengig av trygge voksne på avdeling.

Informant 1 forteller at det er dessverre lite planlegging. Det virker som informantene er enige om at når de først skal planlegge noe så tar dette mye tid og prosjektene blir gjerne store. I hverdagen blir det dermed få planlagte musikkksamlinger. Sæther sier at dette kan handle om personalets tidsbegrensninger. Det er da viktig å være kreativ og bruke den kompetansen man har (Sæther & Angelo, 2012). Det står også i rammeplanen at personalet skal jobbe for at barna skal oppleve undring, nysgjerrighet og at de skal motivere barna ved bruk av drama,

musikk og dans (KD, 2017, s. 19). Jeg tror dette handler om at barna lærer gjennom opplevelse, handling og forståelse som Kirk skriver. Han skriver at handling og opplevelse kommer før forståelsen, men forståelsen kommer etterhvert (Kirk, 2006, s. 62). Det er da pedagogens ansvar å være en god rollemodell, å skape en god opplevelse for barna i en musikkaktivitet (Kirk, 2006, s. 62). Jeg tror det er viktig at man tar hensyn til barnet slik at barnet kan ta initiativ til å delta i musikkaktiviteten. Dermed er det viktig at de voksne går frem som et godt eksempel og gir musikken mening og prøver å få barnet til å oppleve et estetisk uttrykk (Jederlund, 2003, s. 84 - 85). Det virket som at begge informantene var veldig opptatt av å være gode musikalske rollemodeller som fikk barna til å oppleve noe sammen med dem og andre barn. Slik skaper de samhold, fellesskap og eventuelle vennskap.

Begge informantene bruker musikk og sang aktivt til vanlig i prosjekter de har i barnehagen. Med tanke på det å skulle arbeide med min problemstilling i barnehagen fikk jeg to forskjellige svar. Informant 1 ønsker å jobbe med dette som et utviklingsprosjekt for å kunne bruke lang tid og gå i dybden på det. Jeg kan forstå han ut i fra at et utviklingsprosjekt går gjerne over et halvt år eller mer. Da får han virkelig gått i dybden i forhold til teori og praksis, å sjekke om musikk faktisk påvirker småbarns språkutvikling eller ikke. Informant 2 ønsket derimot å jobbe med det som et tre ukers prosjekt, hvor han ønsket å dra inn teater. Jeg tror han ikke vil få like stort utbytte av å virkelig se om barna utvikler språket på så kort tid.

Jeg har selv opplevd i praksis at det er lite tid til planlegging. Planleggingen skjer ofte spontant mellom de ansatte på avdelingen, og ikke nødvendigvis i egne, fastsatte møter. Det er enklere å ha faste aktiviteter for og få gjennomført samlingsstunder med hele barnegruppa. Skal man jobbe med prosjekt så tar dette mye tid med tanke på planlegging, møter, vurdering og dokumentasjon. I rammeplanen står det at barnehagen skal planlegge i henhold til pedagogisk virksomhet, dokumentere det som blir gjort og vurdere til slutt (KD, 2017). Sæther skriver at det er den pedagogiske lederen som skal tilrettelegge aktiviteter og da velge det musikalske innholdet (Sæther & Angelo, 2012). Angelo skriver også at det er pedagogen som har ansvar for å lede det pedagogiske arbeidet, så ut i fra at begge informantene er musikalske og interessert i musikk og sang bruker de det aktivt i hverdagen hos småbarn. De ser nytten i det og det virker som de føler at musikk og sang er viktig for småbarns utvikling. Det står i rammeplanen at barna har rett til å medvirke i planlegging og vurderingsarbeid i barnehagen (KD, 2017). Dette for at barna skal få mulighet til å være med å bestemme sanger

og andre aktiviteter, uavhengig av barnets kommunikasjonsform. Det er derfor spesielt viktig på småbarn at pedagogene ser og anerkjenner småbarns kommunikasjonsform.

6. KONKLUSJON

Ut i fra min tolkning av teorien og svarene fra mine informanter virker det som at spontane sangstunder er den enkleste, mest effektive måten å synge med barna på, og som gir best læringsutbytte. Selvfølgelig er det da spesielt viktig å ha kunnskaper og kompetanse i forhold til hva som brukes av sanger. Jeg vil påstå at det er spontane sangstunder som er mest effektiv for småbarns språkutvikling i det lange løp. Da det er flest spontane sangstunder i barnehagehverdagen så tenker ikke nødvendigvis pedagogene over om barnets språkutvikling blir påvirket, siden de da ikke nødvendigvis er bevisst på dette.

Ut fra min problemstilling, som var: "Hvordan kan barnehagelærer bruke musikk for å fremme småbarns språkutvikling?" blir min konklusjon som følger:

Det er mange måter å kunne jobbe med musikk for å fremme småbarns språkutvikling, man kan for eksempel ha prosjekter, dramatisere, synge eller danse. Basert på mine erfaringer og tanker så har jeg oppfattet at det dessverre er lite tid til planlegging, noe som gjør at spontansang blir mest brukt. At barna får møte musikkaktiviteter i hverdagen sin hvor de lærer å bli kjent med sanger og melodier tror jeg er den mest effektive og grunnleggende måten å fremme småbarns språkutvikling på. Her får barna utfolde seg, utvikle seg og oppleve ting både for seg selv og i fellesskap. I slike situasjoner er barnas sang lystbetont, noe som ofte gir en god opplevelse. Jeg tror derfor at barnas språk utvikler seg enklere dersom man er bevisst dette.

Jeg mener at den beste måten å jobbe med musikk på for å fremme småbarns språkutvikling er å bruke musikk og sang som spontan hverdagsaktivitet, hvor barna ikke føler noe press men heller leker seg med det. Mitt synspunkt er at småbarn har godt av å høre musikk og bruke sang aktivt i hverdagen sin. Basert på teorien vil jeg si at musikk påvirker småbarns språkutvikling positivt gjennom det kroppslige, følelser, tanker, samspill med andre barn, det å finne seg selv og det å kunne få lov til å uttrykke sine tanker og følelser.

Jeg vil konkludere med at musikk er et godt hjelpemiddel for at småbarn skal kunne utvikle seg, ikke bare språklig og fysisk, men også som menneske og et eget individ. Den mest effektive måten å jobbe med dette er gjennom spontane sang- og musikkaktiviteter, hvor sangaktivitetene er det som påvirker barnets språkutvikling i størst grad.

7. AVSLUTNING

Før jeg startet å jobbe med denne bacheloroppgaven hadde jeg lite kunnskap om musikk faktisk fremmet småbarns språkutvikling eller ikke. Jeg hadde en opplevelse i praksis som ga grobunn for at denne teorien kunne være sann, men før jeg virkelig begynte å sette meg inn i dette så var jeg usikker på hva musikk faktisk kunne gjøre for barn. Det var da jeg begynte å lese meg opp på teorien at jeg begynte å forstå hvor viktig musikk kan være for oss mennesker generelt og spesielt for småbarns utvikling.

Det jeg har lært i denne prosessen er at min teori om at musikk fremmer småbarns språkutvikling kan vise seg å stemme. Det er en teori som underbygges av begge intervjuobjektene og teori innhentet fra faglitteratur. Pedagogisk leder har ansvar for å formidle musikk og sang til barna, og måten man formidler dette til barna på må være gjennomtenkt og må formidles på en god måte. Gjennom å gå i dybden på denne problemstillingen har jeg fått en større kompetanse rundt tematikkens betydning, og gleder meg til å ta med meg denne kunnskapen ut i jobb.

8. LITTERATURLISTE

- Askland, L. (2013). *Kontakt med barn*. Gyldendal Akademisk, Oslo.
- Askland, L. & Sataøen, S.V. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Gyldendal Akademisk, Oslo.
- Bergsland, M.D. & Jæger, H. (red) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bjørkvold, J.R. (2007). *Det musiske menneske*. Oslo: Freidig Forlag.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Akademisk, Oslo.
- Postholm, M.B. (2010). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Høigård, A. (2006). *Barns språkutvikling: Muntlig og skriftlig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Høigård, A. Mjør, I. & Hoel, T. (2009). *Temaheftet om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.
- Jederlund, U. (2003). *Musik og sprog: Et utvidet perspektiv på barnes sprogutvikling*. Århus: Forlaget Modtryk.
- Johannessen, A. Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2010). *I Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag A/S.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kirk, E. (2006). *Musik & pædagogik*. Århus: Forlaget Modtryk
- Sæther, M. & Angelo, E. (2012). *Barnet og musikken: en innføring i musikkpedagogikken for barnehagelærerstudenter*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Sæther, M. (2014). Musisering og inkludering. I P. Sjøvik (Red.) *En barnehage for alle*. Oslo: Universitetsforlaget.

9. VEDLEGG

9.1. VEDLEGG 1

SAMTYKKE SKJEMA

Til _____

Dato 21.03.2018

Dette er et samtykkeskjema hvor man skriver under på din deltagelse, og at denne dataen kan brukes i min bachelor oppgave. Det er mulighet for å trekke seg fra studiene når som helst. Informasjonen er taushetsbelagt og alt vil bli anonymisert i bacheloroppgaven og skal kun brukes i denne oppgaven. Jeg går 3.klasse med vekt på musikk, drama og kunst og handverk ved Dronning Mauds minnehøyskole.

Teamet jeg har valgt er musikk og småbarns språkutvikling. Hvor problemstillingen min er: hvordan kan barnehagelærer bruke musikk for å fremme småbarns språkutvikling. Jeg vil innhente informasjon, meninger og eventuelle erfaringer du sitter med rundt denne problemstillingen.

Jeg ønsker å ha et individuelt intervju med deg, for å samle inn data til min bacheloroppgave. Hvor det vil bli tatt lydopptak. Intervjuet vil ta rundt 1 til 1 og en halv time. Dette vil så bli transkribert før sletting. Hele intervjuet vil bli anonymisert i bacheloroppgaven.

Datamaterialet vil bli slettet 15.06.2018 og det er bare dronning Maud minne høyskole som har datamaterialet tilgjengelig før sletting.

Min veileder er: Åse Kristin Hungnes - akh@dmmh.no & Anita Synnøve Hammer – ash@dmmh.no

Om du har noen spørsmål ta kontakt med Maria Chanett Berge – mariachanett@gmail.com

Med vennlig hilsen Maria Chanett Berge

Jeg samtykker i å delta i dette intervjuet og at denne dataen kan brukes anonymt i bacheloroppgaven.

Sted/ dato.....

Underskrift.....

9.2. VEDLEGG 2

INTERVJUGUIDE

Tema: Musikk og småbarns språkutvikling

Formål: Formålet med intervjuet er å undersøke **hvordan kan barnehagelærer bruke musikk for å fremme småbarns språkutvikling.**

Intervjutema?: Erfaringer, språk, musikk, pedagogen

Fase 1: Rammesetting	Løst prat (5 – 10 min) Informasjon (5-10 min) <ul style="list-style-type: none">- Si litt om temaet for samtalen (bakgrunn, formål)- Forklar hva intervjuet skal brukes til og forklar taushetsplikt og anonymitet- Spør om noe er uklart og om respondenten har noen spørsmål- Informerer om at det blir tatt opptak. Hvor samtykke skjema har blitt sendt.- Start opptak
Fase 2. Erfaringer	Overgangsspørsmål (15 min) <ul style="list-style-type: none">- Har du noe erfaring rundt dette med bruk av musikk for å fremme språkutviklingen hos småbarn?

Fase 3 Fokusering	Nøkkelspørsmål (50-60 min) <ul style="list-style-type: none">- Hva er dine tanker om at musikk kan fremme småbarns språkutvikling?- Hvordan bruker du musikk i hverdagen?- Hvordan fremmer du småbarns språkutvikling?- Hvordan villet du jobbet med musikk for å fremme småbarns språkutvikling? - oppfølgingsspørsmål eller sjekkliste
Fase 4 Tilbakeblikk	oppsummering av funn (15 min) <ul style="list-style-type: none">- Har jeg forstått deg riktig?- Er det noe du vil legge til?